

УДК 347.1

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-4-56-64

Лариса МАРЦЕНЮК[©]

доктор економічних наук, професор
(Український державний університет науки
і технологій, м. Дніпро, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Проаналізовано сучасне законодавство у сфері створення, розпорядження та алгоритмів надання публічної інформації розпорядниками цієї інформації. Досліджено сутність поняття «публічна інформація»; вивчено законодавство у сфері проходження процедури запиту та надання публічної інформації; охарактеризовано проблеми, що виникають у двох сторін у процесі запиту чи надання публічної інформації. Дослідження базується на загальнонаукових (аналізу, синтезу, порівняння дедукції, індукції, аналогії та ін.) та спеціальних методах (соціологічному, системному, моделювання та ін.), а також приватно-наукових методах дослідження (порівняльно-правовому, формально-юридичному, історико-правовому та ін.). Основні висновки й найбільш важливі теоретичні положення цієї статті можуть бути застосовані у процесі вивчення курсів «Адміністративне право», «Конституційне право України», «Інтелектуальна власність» у закладах вищої освіти і будуть корисні для студентів, що займаються поглибленим вивченням проблем функціонування підприємств та організацій в контексті отримання ними публічної інформації, а також проблем удосконалення й підвищення ефективності чинного законодавства України.

Ключові слова: інформація, публічна інформація, службова інформація, обмежений доступ, захист на інформацію.

Постановка проблеми. У процесі свого існування кожне підприємство або фізична особа стикаються з тим, що їм потрібно отримати якусь інформацію чи послуги. Ця інформація є публічною, та кожен має рівний доступ до її отримання. Зрозуміло, що розпорядники інформації можуть мати у своєму розпорядженні не тільки загальнодоступну публічну інформацію, а й інформацію службову або з обмеженим доступом. У цьому випадку важливо коректно застосовувати чинне національне законодавство, аби права усіх контрагентів не були порушені.

Кожна юридична або фізична особа у процесі свого існування стикаються з різного роду інформацією, а отже, важливо з точки зору закону знати, у який спосіб можна отримати ту чи іншу інформацію та чи має право на конкретну інформацію конкретний запитувач.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Проблематику доступу до публічної інформації в Україні досліджували багато вітчизняних науковців. Можна виділити Н. Костову, яка приділила увагу аналізу проблемам імплементації європейського законодавства в норми українського права [11]; В. Пораду, який дослідив міжнародно-правові норми доступу громадян до інформації, що є публічною [12]; І. Пилипіва, який проаналізував, яку саме інформацію держава має намір обмежити для користування [14]; В. Паліюка, який не тільки проаналізував поняття «публічна інформація», а й окреслив принципи забезпечення доступу до публічної інформації [15]. Слушні пропозиції також надали науковці О. Турченко та В. Фурман, які дослідили особливості надання публічної інформації в умовах воєнного стану [13].

Значний внесок у розвиток положень права на доступ до публічної інформації зробили такі науковці: Г. Красноступ, В. Андрусів, І. Нікітчук, О. Ващук, С. Головатий, А. Марущак, Р. Головенко, С. Захаров, О. Калітенко, Б. Кормич, Т. Костецька, Д. Котляр, О. Кулініч, М. Лациба, О. Нестеренко, В. Паліюк, В. Речицький, І. Розкладай, О. Солонтай,

© Л. Марценюк, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-4121-8826>

Researcher ID: N-3917-2019

rwinform1@ukr.net

Р. Стефанчук, О. Хмара, А. Шевченко, Т. Шевченко, С. Шевчук, С. Шимон, В. Таран та ін.

Метою статті є аналіз сучасного законодавства у сфері створення, розпорядження та алгоритмів надання публічної інформації розпорядниками цієї інформації.

Виклад основного матеріалу. Вивчення питання доступу до публічної інформації є доволі цікавим та корисним, адже більшість людей (не правників) помиляються, коли вважають, що публічна інформація має бути доступною для всіх. Питання доступу до публічної інформації законодавець прописав у декількох законах та положеннях. Тож розглянемо їх більш детально. Так, у Законі України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 в розділі 1 в статті 2 чітко прописано, що під публічною інформацією слід розуміти відображену та задокументовану будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформацію, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим законом [1]. Зрозуміло, що раніше ці носії інформації були здебільшого в паперовому вигляді, а з розвитком цифрових технологій публічна інформація може бути розташована на електронних носіях інформації, наприклад, на флешках або дисках тощо, та розміщена в мережі Інтернет на сайтах із різним ступенем доступу до конкретної інформації. І хоча законодавець у згаданому законі констатує, що публічна інформація є відкритою, проте існують випадки, коли вона є все ж таки обмеженою для певного кола користувачів, про що йтиметься далі.

Публічну інформацію законодавець поділяє на два види: перший включає ту інформацію, що повинна бути у відкритому доступі та не повинна бути обмеженою, наприклад, різноманітну інформацію щодо володіння державним або комунальним майном, імена та прізвища осіб, що претендують на виборну посаду, а також інформацію щодо декларації, тобто доходів таких осіб та членів їхніх родин; до другого виду публічної інформації віднесено інформацію, що повинна бути обов'язково оприлюднена, наприклад, це інформація про органи державної влади, їхню структуру, нормативно-правові акти, порядок денний відкритих засідань тощо.

У ст. 3 вищевказаного закону закріплено, що розпорядники інформації зобов'язані надавати та оприлюднювати інформацію (крім особливих випадків, передбачених законодавством), але, як свідчить практика, не завжди підприємства-розпорядники інформації оприлюднюють інформацію, котру повинні оприлюднювати. Також закон передбачає просту процедуру запиту від населення до власників та розпорядників інформації, але в реальному житті це не завжди так легко реалізується.

Як тлумачить ст. 4 зазначеного закону, публічна інформація повинна бути доступна усім громадянам, незалежно від їхнього соціального походження, раси або майнового стану тощо.

Розділ 2 цього закону містить норми щодо порядку доступу до публічної інформації. Зокрема, відповідні органи повинні оприлюднювати публічну інформацію в друкованих джерелах або на відкритих вебсайтах. Водночас цей розділ передбачає і наявність публічної інформації з обмеженим доступом, до якої має право звернутися обмежене коло осіб, і це є цілком виправданим, адже в країні може бути і така інформація, що є конфіденційною, а також така, що є таємною або службовою. Безперечно, доступ до вищевказаної інформації повинно мати лише обмежене коло осіб, аби не завадити розвитку та національній безпеці держави.

Цей самий розділ чітко вказує, що такі відомості, як, наприклад, декларації чиновників або бюджети різних рівнів, є відкритими та доступними для усіх категорій населення та не є секретними.

Проте кожна особа може не дозволяти розголошувати інформацію про себе іншим особам, така інформація є конфіденційною, цю інформацію можна використовувати лише за згоди особи, про яку йде мова. Наприклад, в університеті студенти та працівники заповнюють згоду на обробку персональних даних у відділі кадрів, у такий спосіб надаючи можливість університету мати доступ до інформації про цю особу, і цією заявою особа дозволяє університету користуватися такою інформацією, але не розповсюджувати її скрізь та не давати іншим особам.

Статтею 8 розділу 2 передбачається визначення поняття таємної інформації, а саме такої, що у разі розголошення може завдати шкоду суспільству чи окремим його

членам, наприклад, у період досудового розслідування, тож до цього виду інформації потрібно підходити обережно як споживачам, так і її власникам.

Також названий закон передбачає алгоритм використання службової інформації, тому що більшість осіб, які працюють, мають у більшій чи меншій мірі доступ до службової інформації, тож дуже важливо, аби працівники використовували доступну ним службову інформацію лише у службових цілях та не допускали розголошення цієї інформації в суспільстві в цілому або ж конкурентам.

Статтею 10 розділу 2 цього закону передбачено, що публічна інформація, що є у вільному доступі, може використовуватися споживачами інформаційних послуг, наприклад, шляхом копіювання.

Розділ 3 закону чітко вказує, що суб'єктами публічної інформації є як розпорядники, так і запитувачі інформації, а також відповідальна особа чи цілий підрозділ, що відповідає за доступ до публічної інформації саме розпорядників такої інформації.

Безумовно, розпорядники інформації можуть та повинні надавати суспільству такого роду інформацію: про аварії, різного роду небезпеки, про якість продуктів, про стан довкілля тощо. Ці всі відомості становлять суспільний інтерес, і люди мають право про них дізнатися. Адже кожна людина має право на гідне життя, а саме комплекс економічних, екологічних та соціальних вимірів формують сукупний стан оточення людини, в якому вона проживає, та ці напрями сформовані на забезпечення людині гідного життя.

Стаття 14 розділу 3 передбачає, що розпорядники інформації повинні систематично забезпечувати користувачів публічною інформацією, викладаючи її на спеціальних ресурсах, а також розпорядники інформації повинні вести облік запитів на інформацію та призначати відповідальних осіб, які забезпечуватимуть запитувачів необхідною інформацією. Зрозуміло, що ця інформація повинна бути повною та достовірною.

Стаття 15 передбачає, що розпорядник повинен оприлюднювати відповідну інформацію, а також сприяти запитувачам щодо отримання ними необхідної інформації, а саме: розпорядники інформації повинні надати чіткий алгоритм щодо порядку отримання споживачами тих чи інших даних, надати у відкритому просторі шаблони, котрі споживач може заповнити у разі необхідності отримати публічну інформацію.

Також публічну інформацію, не зважаючи на все більш розвинені електронні ресурси, постійно друкують в офіційних друкованих джерелах, наприклад, у газеті «Урядовий кур'єр». Цілком логічно, що в цьому та інших подібних офіційних державних друкованих виданнях заборонено друкувати рекламу.

Важливим питанням із точки зору споживачів публічної інформації є те, що доволі ефективно працює апарат Уповноваженого з прав людини, до якого можна звернутися у разі ненадання конкретним підприємством публічної інформації.

До розпорядника інформації із запитом на отримання тієї чи іншої інформації можна звернутися як одноособово, так і з колективним зверненням. Відповідні форми або шаблони можуть бути розміщені на відповідних сайтах, аби спростити процедуру звернення осіб до розпорядників публічної інформації.

Закон передбачає, що розпорядник повинен відповісти замовникові в термін у 5 робочих днів, а іноді і швидше. Зазвичай відповідь розпорядника інформації є безкоштовною, але якщо відповідь на запит перевищуватиме 10 друкованих сторінок, то запитувач інформації має відшкодувати розпорядникові інформації вартість копіювання тих чи інших документів.

Розділ 4 вищезгаданого закону вказує, що не всю інформацію розпорядник може та повинен надати запитувачу, адже частина інформації може бути обмеженою для загального користування. Розпорядник інформації має право відмовити запитувачеві у тій чи іншій інформації, але він повинен мати на це обґрунтовані причини та повідомити про це письмово.

У розділі 5 цього закону наведено алгоритм та ситуації, коли і в якій спосіб запитувач публічної інформації має право оскаржувати відмову в отриманні інформації. Також цим розділом передбачена відповідальність за порушення законодавства у сфері публічної інформації. У правовій державі все повинно бути націлене на те, аби в усіх галузях всі фізичні та юридичні особи працювали та в цілому співіснували у правовому полі [1; 17].

Також важливим документом у площині використання публічної інформації є Указ Президента України № 547/2011 від 05 травня 2011 р. «Питання забезпечення

органами виконавчої влади доступу до публічної інформації». У цьому указі наголошується на безумовному виконанні Закону України «Про доступ до публічної інформації», адже особи, згідно з Конституцією України, мають право на отримання інформації, її використання, зберігання тощо. Цим Указом Президент України зобов'язав Кабінет Міністрів України забезпечувати фінансування розпорядників інформації, затвердити Порядок та межі витрат на копіювання документів, а також разом із Службою безпеки України визначити, яка саме інформація має обмежений доступ, та не допустити її використання сторонніми особами [2].

Заслужовує на увагу і постанова Кабінету Міністрів України № 583 від 25 травня 2011 р. «Питання виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації» в Секретаріаті Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органах виконавчої влади». Згідно з цим документом Кабінет Міністрів України постановив, що Секретаріат Кабінету Міністрів України є розпорядником інформації, котрою володіє Кабінет Міністрів України, та при цьому Кабінет Міністрів України не є розпорядником інформації за запитами на специфічну інформацію, наприклад, інформацію стосовно інших державних органів України, органів влади інших держав, міжнародних організацій; а також інформацію, що може бути отримана шляхом узагальнення, аналітичної обробки даних або потребує створення в інший спосіб. Також цим нормативно-правовим актом затверджено форму запиту на інформацію та порядок складення та подання запитів на інформацію, що є дуже зручним для запитувачів інформації [3].

У цьому контексті важливим підзаконним актом є постанова Кабінету Міністрів України № 740 від 13 липня 2011 р. «Про затвердження граничних норм витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію» [4].

Безумовно, окрім тлумачення, що таке безпосередньо публічна інформація та хто має право її запитувати і в яких обсягах, а хто є розпорядником цієї інформації, законодавець також прописав процедуру обліку публічної інформації. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України органи місцевого самоврядування повинні вести відповідні реєстри (в електронному вигляді) щодо створення та ведення системи обліку саме публічної інформації [6].

Зважаючи на те, що публічна інформація – це насамперед об'єкт володіння суб'єктів владних повноважень або інших передбачених законодавством розпорядників публічної інформації, важливим питанням постає, хто саме є розпорядником інформації та у який спосіб запитувачі можуть отримати ту чи іншу публічну інформацію.

У різних галузях, окрім базового вищевказаного законодавства у сфері публічної інформації, міністерства та відомства на підставі основних законних актів розробляють галузеві положення, що стосуються надання публічної інформації. Так, наприклад, Міністерство освіти і науки затвердило Положення про забезпечення доступу до публічної інформації у Міністерстві освіти і науки України. Це Положення, окрім іншого, передбачає обов'язкове розміщення відповідальними особами цього відомства публічної інформації. Її можна знайти в різних розділах на сайті Міносвіти [7].

Також Міносвіти затвердило перелік даних, що є обов'язковим для оприлюднення, серед яких і ті, що можуть зацікавити безпосередньо абітурієнтів, студентів, їхніх батьків та викладачів. Наприклад, це інформація про дані фактичного прийому конкретного року за спеціальностями, державний реєстр наукових установ, різноманітні звіти (ті, що стосуються узагальнення роботи закладів освіти та ті, що стосуються обліку звернення громадян), довідники, а також корисна інформація щодо нормативно-правових актів. Окрім цього, на сайті Міносвіти можна знайти репозитарій академічних текстів, реєстр наукових фахових видань України (до речі, два наукових видання ДДУВС є фаховими виданнями та мають категорію Б), фінансову звітність та інше [8].

З іншого боку, Міносвіти має службову інформацію, що не може бути оприлюдненою. До такої, згідно із затвердженим переліком, належать: плани закладів освіти з точки зору цивільної оборони, наукові розробки в сфері оборони держави, військово-промислового комплексу, відомості про військові формування, списки мобілізованих, робота з іноземними партнерами, інформація щодо кадрових рішень, а також усі напрямлення, що пов'язані із мобілізаційною підготовкою національної економіки в особливий період і багато чого іншого, що не може бути доступним для широкого загалу [9].

Отже, законодавець прописав, яка саме інформація є публічною та в якому саме

обсязі та чи інша фізична або юридична особа має право отримати інформацію. Закон спрямований на те, аби забезпечити прозорість існування та функціонування держави в цілому та різних її галузей, а також забезпечити рівний доступ до інформації, що є дуже важливим у демократичному суспільстві. У сучасному світі, дійсно, хто володіє інформацією, той володіє світом (тому багато фізичних та юридичних осіб прагнуть дістати якомога більше інформації, що лежить у площині їхніх інтересів), але в реальних умовах, умовах воєнного стану, умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну дуже важливим питанням є безпека даних про наші галузі, наших людей, нашу державу в цілому.

Зважаючи на вищезазначене, при запиті на отримання публічної інформації суб'єкт, який запитує цю інформацію, повинен чітко вказати, з якою метою та з огляду на які потреби він збирається отримати ту чи іншу інформацію. Водночас законодавець передбачає, що людина може звернутися із запитом на отримання публічної інформації, не пояснюючи, навіщо їй це потрібно, але, знову ж таки, в умовах воєнного часу, на наш погляд, доступ до інформації повинен бути максимально обмеженим, адже під виглядом добropорядних громадян можуть бути агенти російської ворожої структури.

Безумовно, закон передбачає те, що в разі відмови особі в запитуваній нею інформації без поважних причин вона має право оскаржити це рішення в суді. Але справа в тому, що іноді суб'єкту потрібна інформація терміново, а якщо справа дійде до оскарження в суді, то це може затягнутися на місяці.

З іншого боку, розпорядник інформації в деяких випадках має законні підстави відмовити запитувачеві в отриманні публічної інформації. Наприклад, якщо розпорядник фізично не володіє інформацією або якщо інформація є службовою чи таємною. Як вказують практикуючі адвокати, вони в реальному житті доволі часто стикаються з тим, що відповідні органи відмовляють або не надають їм запитувану інформацію.

Дуже часто відбувається просто ігнорування з боку розпорядника чи власника інформації запиту на інформацію. З огляду на це адвокату потрібно перестрахуватися – зробити другу копію та отримати на ній відмітку, що розпорядник інформації отримав запит, або надіслати цей запит рекомендованим листом через Укрпошту та отримати повідомлення про отримання листа, тому що в іншому випадку розпорядник може просто зробити вигляд, що лист стосовно надання інформації до нього не дійшов.

Іноді розпорядник інформації вводить в оману запитувача інформації і відповідає, що у нього немає запитуваної інформації, проте реально він її має. Або начебто у розпорядника є лише частина запитуваної інформації, або він її може надати лише за умови дозволу інстанцій, яким це підприємство підпорядковується.

Також іноді підприємство просто не бажає витратити кошти на друк паперів, тож відмовляє запитувачам в інформації. В інших випадках відповідач пише, наприклад, що не зрозуміло, де саме буде використовуватися ця інформація і чи має право особа, яка звернулася, запитувати цю інформацію, тощо. Тобто підприємство усілякими способами намагається не надати інформацію, наприклад, адвокату. У цьому випадку адвокатам доводиться витратити багато часу та енергії на отримання потрібної інформації, і в результаті судові справи затягуються на роки [10].

Слід зазначити, що, як і в будь-якій іншій ситуації, і розпорядники, і отримувачі публічної інформації можуть мати проблеми через взаємодію одне з одним. З одного боку, запитувач інформації може не мати права на ту інформацію, котру запитує, або хоче її використати в неправових інтересах, а з іншого – розпорядник інформації може приховувати, що він має ту чи іншу публічну інформацію, та не надавати її запитувачу. Безумовно, законодавство передбачає, що органи публічної влади, здійснюючи свої владні повноваження, створюють та в результаті цього володіють значним обсягом інформації з відкритим та обмеженим доступом, і лише чітко та логічно законодавче регулювання сприятиме отриманню усіма доброчесними зацікавленими особами потрібної їм інформації, при цьому не порушуючи права та інтереси держави. З іншого боку, проблема доступу до публічної інформації може спричинити навіть більш загальну проблему в контексті інформаційної відкритості та прозорості суспільних відносин в Україні у сфері діяльності органів публічної влади [16]. А зважаючи на те, що Україна в червні 2022 року стала кандидатом на членство в Європейському Союзі, слід враховувати, що міжнародне законодавство вимагає прозорості та доступності до публічної інформації. Крім того, необхідно зазначити, що в сучасному світі реалізація

права на доступ до публічної інформації значною мірою залежить від способів її отримання. Водночас для всебічної та прозорої поінформованості важливим убачається узгодження отримання інформації як за запитом, так і шляхом ознайомлення з нею в загальнодоступних джерелах (наприклад, на офіційному сайті органу публічної влади України тощо). Як слушно зауважується в сучасній юридичній літературі, належне забезпечення права на доступ до публічної інформації в поточних умовах можливе лише за умови повного гарантування всіх способів отримання цього виду інформації. Українське національне законодавство у площині доступу до публічної інформації за такими важливими критеріями, як, наприклад, системність, несуперечливість, а також відповідність міжнародним стандартам, знаходиться на рівні, котрий впевнено можна порівняти з рівнем законодавства ЄС. Водночас потрібно зауважити, що відповідні закони окремих країн ЄС на сьогодні поки що є більш вдалими з точки зору деталізації окремих аспектів процесу накопичення, а потім уже розповсюдження і оприлюднення публічної інформації, а також містять, на наш погляд, більш широкі трактування самого поняття публічної інформації та часто пов'язують його з проблемою функціонування публічної інформації в межах всієї сукупності правових відносин, що виникають у конкретній сфері. Потрібно зауважити, що далеко не кожен громадянин поки що володіє високим або достатнім рівнем правової обізнаності для того, щоб повною мірою усвідомити весь обсяг можливих своїх прав на доступ до публічної інформації. Проблема щодо імплементації правових норм у сфері доступу до публічної інформації можна охарактеризувати так: суб'єкти владних повноважень не завжди чітко відрізняють запит саме на публічну інформацію та звернення громадян, що в подальшому суттєво ускладнює сам правовий механізм реалізації права громадян на доступ саме до публічної інформації. Насамперед потрібно визначити, що ці поняття різняться між собою саме нормативно-правовим регулюванням. Так, питання практичної реалізації громадянами права на звернення регулюється Законом України «Про звернення громадян», а запити на саму інформацію – Законом України «Про доступ до публічної інформації». Зазначені категорії, безумовно, мають абсолютно різний зміст, адже запит на інформацію – це просто прохання особи до розпорядника інформації надати йому публічну інформацію, що знаходиться у його володінні. Окрім того, у сфері розповсюдження публічної інформації важливим питанням є проблема захисту тих даних, що не підлягають оприлюдненню, і зробити це потрібно найнадійнішим способом, аби шахраї не викрали інформацію з обмеженим доступом.

Висновки. Питання доступу до публічної інформації є доволі актуальним на сьогодні, адже має місце тонка межа, яка саме інформація є публічною, а яка – обмеженою для користування. По-перше, сучасне законодавство передбачає три основні критерії віднесення інформації саме до категорії «публічна інформація»: належність до сфери відання суб'єкта владних повноважень, матеріалізована форма представлення, а також володіння такою інформацією саме суб'єктом владних повноважень. По-друге, доступ до публічної інформації забезпечує важливу функцію – захист як приватних, так і публічних інтересів. Приватні інтереси насамперед стосуються вирішення конкретних справ із конкретним суб'єктом владних повноважень, а вже публічні полягають у забезпеченні громадського контролю саме за діяльністю суб'єктів владних повноважень та політичного процесу в країні в цілому. По-третє, потрібно зауважити, що доступ до публічної інформації реалізується зазвичай за допомогою двох незалежних комунікаційних моделей: моделі мовлення, в якій завжди ініціатором виступає розпорядник інформації, та консультативної моделі, в якій ініціатором уже виступає конкретний запитувач інформації.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» чітко визначив сучасні правові механізми реалізації права на отримання інформації, що стосується саме діяльності владних органів, а також прийняття нових нормативних актів тощо. Закон містить новації, зокрема, він базується на ідеї відкритості публічної інформації, доступ до якої здійснюється на основі прозорості; вільного отримання та поширення інформації, крім обмежень, передбачених законом; рівноправності. Невиконання вимог чинного законодавства призводить до виникнення розбіжностей між нормативно-правовими приписами та реальною діяльністю.

Важливим питанням із розвитком діджиталізації стає дослідження захисту персональних даних [18-20] – саме це може стати темою подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел

1. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.
2. Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації : Указ Президента України від 05 травня 2011 р. № 547/2011. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/547/2011#Text>.
3. Питання виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації» в Секретаріаті Кабінету Міністрів України, центральних та місцевих органах виконавчої влади : постанова Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 р. № 583. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/583-2011-%D0%BF#Text>.
4. Про затвердження граничних норм витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію : постанова Кабінету Міністрів України від 13 липня 2011 р. № 740. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/740-2011-%D0%BF#Text>.
5. Про затвердження Розміру фактичних витрат на копіювання або друк документів, що надаються за запитом на інформацію, розпорядником якої є Міністерство освіти і науки України, та Порядку відшкодування цих витрат : наказ Міністерства освіти і науки України від 04.09.2014 № 982. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-14#Text>.
6. Питання системи обліку публічної інформації : постанова Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2011 р. № 1277. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1277-2011-%D0%BF#Text>.
7. Про затвердження Положення про забезпечення доступу до публічної інформації у Міністерстві освіти і науки України : наказ Міністерства освіти і науки України від 04.09.2014 № 981. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1154-14#Text>.
8. Рекомендації Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з питань додержання конституційного права людини і громадянина на доступ до інформації. 2020. 336 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/dostup-do-publichnoi-informacii/Rekom.shchodo.konstyt.prava.na.dostup.do.informatsiyi-2020.pdf>.
9. Про затвердження Переліку службової інформації, що є власністю держави : наказ Міністерства освіти і науки України від 18.03.2015 № 319. URL : <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/gromadskosti/dostup-do-publichnoyi-informaciyi>.
10. Ващук-Огданська О. Обмеження доступу до публічної інформації під час війни: про що говорить судова практика? *Центр демократії та верховенства права*. URL : <https://cedem.org.ua/analytics/dostupu-sudova-praktyka/>.
11. Костова Н. І. Порівняльний аналіз публічної інформації українського законодавства та деяких країн ЄС. *Часопис цивілістики*. 2017. Вип. 22. С. 99–102.
12. Порада В. М. Міжнародно-правові стандарти доступу громадян до публічної інформації. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2014. № 12. С. 322–325.
13. Турченко О. Г., Фурман В. В. Обмеження права на доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. Вип. 5. С. 107–113. URL : <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/12/22.pdf>.
14. Пилипів І. Майбутнє відкритих даних під питанням. До якої інформації хоче обмежити доступ держава? *Економічна правда*. URL : <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/09/21/691717/>.
15. Паліюк, В. П. Право на доступ до публічної інформації як складова особистих немайнових прав фізичної особи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2013. Вип. 22. Т. 1. Ч. 1. С. 188–194.
16. Наливайко Л. Р., Марценюк Л. В. Мінімізація юридичних ризиків суб'єктів господарювання як важливий аспект національної безпеки України. *Herald of Zaporizhzhia National University. Jurisprudence*. 2021. No. 2. С. 11–18. URL: <http://www.law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-2-2021/2.pdf>.
17. Didenko A., Kovalenko-Marchenkova Y., Kravets O., Lizut R. Cognitive approach to modeling population's quality of life. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2021. No. 1(2). P. 92–100.
18. Kosyuchenko O., Klinytskyi I. Analysis of information security threats related to the use of metadata documents. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2023. Vol. 3. No. 1. P. 152–161. URL : https://phelr.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/3_1/152-161.pdf.
19. Darahan V., Shynkevych A. Theoretical and methodological fundamentals in formation of economic security in the field of public procurement. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2022. No. 2(1). P. 161–174.
20. Didenko, A., Kovalenko-Marchenkova, Y., Kravets, O., & Lizut R. Cognitive approach to modeling population's quality of life. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2021. № 1(2). P. 92–100. DOI: <https://doi.org/10.31733/2786-491X-2021-2-92-100>.

Надійшла до редакції 18.10.2023

References

1. Pro dostup do publichnoi informatsii [On access to public information] : Zakon Ukrainy vid 13.01.2011. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>. [in Ukr.].
2. Pytannia zabezpechennia orhanamy vykonavchoi vlady dostupu do publichnoi informatsii [Issues of ensuring access to public information by executive authorities] : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 05 travnia 2011 r. № 547/2011. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/547/2011#Text>. [in Ukr.].
3. Pytannia vykonання Закону України «Про доступ до publichnoi informatsii» v Sekretariati Kabinetu Ministriv Ukrainy, tsentralnykh ta mistsevykh orhanakh vykonavchoi vlady [Issues of implementation of the Law of Ukraine “On Access to Public Information” in the Secretariat of the Cabinet of Ministers of Ukraine, central and local executive bodies] : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25 travnia 2011 r. № 583. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/583-2011-%D0%BF#Text>. [in Ukr.].
4. Pro zatverdzhennia hranychnykh norm vytrat na kopiiuvannia abo druk dokumentiv, shcho nadaiutsia za zapytom na informatsiiu [On approval of the maximum cost norms for copying or printing documents provided upon request for information] : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13 lypnia 2011 r. № 740. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/740-2011-%D0%BF#Text>. [in Ukr.].
5. Pro zatverdzhennia Rozmiru faktychnykh vytrat na kopiiuvannia abo druk dokumentiv, shcho nadaiutsia za zapytom na informatsiiu, rozporiadnykom yakoi ye Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy, ta Poriadku vidshkoduvannia tsykh vytrat [About the approval of the amount of actual costs for copying or printing of documents provided upon request for information, the administrator of which is the Ministry of Education and Science of Ukraine, and The procedure for reimbursement of these costs] : nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 04.09.2014 № 982. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-14#Text>. [in Ukr.].
6. Pytannia systemy obliku publichnoi informatsii [Issues of the public information accounting system] : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 lystopada 2011 r. № 1277. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1277-2011-%D0%BF#Text>. [in Ukr.].
7. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro zabezpechennia dostupu do publichnoi informatsii u Ministerstvi osvity i nauky Ukrainy [On approval of the Regulation on ensuring access to public information in the Ministry of Education and Science of Ukraine] : nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 04.09.2014 № 981. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1154-14#Text>. [in Ukr.].
8. Rekomendatsii Upovnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny z pytan doderzhannia konstytutsiinoho prava liudyny i hromadianyna na dostup do informatsii [Recommendations of the Commissioner for Human Rights of the Verkhovna Rada of Ukraine on the observance of the constitutional right of a person and a citizen to access information]. 2020. 336 s. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/dostup-do-publichnoi-informacii/Rekom.shchodo.konstyt.prava.na.dostup.do.informatsiyi-2020.pdf>. [in Ukr.].
9. Pro zatverdzhennia Pereliku sluzhbovoi informatsii, shcho ye vlasnistiu derzhavy [On approval of the List of official information that is the property of the state] : nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 18.03.2015 № 319. URL : <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/gromadskosti/dostup-do-publichnoyi-informaciyi>. [in Ukr.].
10. Vashchuk-Ohdanska, O. Obmezhenia dostupu do publichnoi informatsii pid chas viiny: pro shcho hovoryt sudova praktyka? [Limiting access to public information during wartime: what does judicial practice say?]. *Tsentr demokratsii ta verkhovenstva prava*. URL : <https://cedem.org.ua/analytics/dostupu-sudova-praktyka/>. [in Ukr.].
11. Kostova, N. I. (2017) Porivnialnyi analiz publichnoi informatsii ukrainskoho zakonodavstva ta deiakyykh krain YeS [Comparative analysis of public information of Ukrainian legislation and some EU countries]. *Chasopys tsyvilistyky*. Vyp. 22, pp. 99–102. [in Ukr.].
12. Porada, V. M. (2014) Mizhnarodno-pravovi standarty dostupu hromadian do publichnoi informatsii [International legal standards of citizens' access to public information]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava*. № 12, pp. 322–325. [in Ukr.].
13. Turchenko, O. H., Furman, V. V. (2022) Obmezhenia prava na dostup do publichnoi informatsii v umovakh voiennoho stanu [Restrictions on the right to access public information under martial law conditions]. *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*. Vyp. 5, pp. 107–113. URL : <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2022/12/22.pdf>. [in Ukr.].
14. Pylypiv, I. Maibutnie vidkrytykh danykh pid pytanniam. Do yakoi informatsii khoche obmezhyty dostup derzhava? [The future of open data is in question. What information does the state want to restrict access to?]. *Ekonomichna pravda*. URL : <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/09/21/691717/>. [in Ukr.].
15. Paliuk, V. P. (2013) Pravo na dostup do publichnoi informatsii yak skladova osobystykh nemainovykh prav fizychnoi osoby [The right to access to public information as a component of personal non-property rights of an individual]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya : Pravo*. Vyp. 22. T. 1. Ch. 1, pp. 188–194. [in Ukr.].
16. Nalyvaiko, L. R., Martseniuk, L. V. (2021) Minimizatsiia yurydychnykh ryzykiv subiektiv hospodariuvannia yak vazhlyvyi aspekt natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Minimization of legal risks of economic entities as an important aspect of national security of Ukraine]. *Herald of Zaporizhzhia*

17. Didenko, A., Kovalenko-Marchenkova, Y., Kravets, O., Lizut, R. (2021) Cognitive approach to modeling population's quality of life. *Philosophy, Economics and Law Review*. No. 1(2), pp. 92–100.

18. Kosyuchenko, O., Klinytskyi, I. (2023) Analysis of information security threats related to the use of metadata documents. *Philosophy, Economics and Law Review*. Vol. 3. No. 1, pp. 152–161. URL : https://phelr.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/3_1/152-161.pdf.

19. Darahan, V., Shynkevych, A. (2022) Theoretical and methodological fundamentals in formation of economic security in the field of public procurement. *Philosophy, Economics and Law Review*. No. 2(1), pp. 161–174.

20. Didenko, A., Kovalenko-Marchenkova, Y., Kravets, O., & Lizut R. (2021). Cognitive approach to modeling population's quality of life. *Philosophy, Economics and Law Review*, 1(2), 92-100. <https://doi.org/10.31733/2786-491X-2021-2-92-100>

ABSTRACT

Larysa Martseniuk. Features of access to public information. Analyzed modern legislation in the field of creation, disposition and algorithms for providing public information by administrators of this information. The essence of the concept of «public information» was studied; studied the legislation in the field of passing the request procedure and providing public information; characterize the problems that arise for two parties in the process of requesting or providing public information. Research methods: dialectical materialism as a general method of knowledge. The research is based on general scientific (analysis, synthesis, comparison, deduction, induction, analogy, etc.) and special methods (sociological, systemic, modeling, etc.), as well as private scientific research methods (comparative-legal, formal-legal, historical-legal, etc.). The main conclusions and the most important theoretical provisions of this article can be applied in the process of studying the courses «Administrative law», «Constitutional law of Ukraine», «Intellectual property» in institutions of higher education and will be useful for students engaged in an in-depth study of the problems of the functioning of enterprises and organizations, in the context of their obtaining public information, as well as the problems of improving and increasing the effectiveness of the current legislation of Ukraine. The issue of access to public information is quite relevant today, because there is a fine line between which information is public and which is restricted for use. First, modern legislation provides for three main criteria for assigning the category of information precisely to the category of «public information», which include: and belonging to the sphere of granting the subject of power, and a materialized form of representation, as well as the possession of such information by the subject itself authoritative powers. Secondly, access to public information provides an important function – protection of both private and public interests. Private interests, first of all, relate to the resolution of specific cases with a specific subject of power, while public interests consist in ensuring public control over the activities of the subjects of power and the political process in the country as a whole. Thirdly, it should be said that access to public information is usually implemented through two independent communication models – the speech model, in which the information manager is always the initiator, and the consultation model, in which the specific information requester is the initiator.

The Law of Ukraine «On Access to Public Information» clearly defined modern legal mechanisms for the realization of the right to receive information, which specifically concerns the activities of the authorities, as well as the adoption of new regulatory acts, etc. The law contains innovations, in particular, it is based on the idea of openness of public information, access to which is carried out on the basis of transparency; free receipt and dissemination of information, except for restrictions provided by law; equality Non-fulfillment of the requirements of the current legislation leads to discrepancies between the legal regulations and actual activities.

Keywords: *information, public information, service information, limited access, request for information.*